

СЕКЦІЯ 4

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ: МОЖЛИВОСТІ, ВИКЛИКИ, ЗАГРОЗИ

УДК 330.341.2

Віниковецька Жанна
викладач-методист, спеціаліст вищої категорії
Вінницький торговельно–економічний коледж
Київського національного торговельно-економічного університету
м.Вінниця, Україна

Тимошенко Наталія
кандидат економічних наук, спеціаліст першої категорії
Вінницький торговельно–економічний коледж
Київського національного торговельно-економічного університету
м.Вінниця, Україна

Zhanna Vinkovetska
teacher-methodologist, specialist of the highest category
Vinnytsia College of Trade and Economics
Kyiv National University of Trade and Economics
Vinnitsa, Ukraine

Natalia Tymoshenko
Candidate of Economic Sciences, specialist of the first category
Vinnytsia College of Trade and Economics
Kyiv National University of Trade and Economics
Vinnitsa, Ukraine

ГЛОБАЛЬНІ ФІНАНСОВОГО-ЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ В ДЗЕРКАЛІ СТАТИСТИКИ GLOBAL FINANCIAL AND ECONOMIC CHALLENGES AND UKRAINIAN REALITIES IN THE MIRROR OF STATISTICS

Глобальна економіка сильно залежить від «ефекту метелика», коли змах крила комахи на одному континенті може викликати землетрус на іншому. Епідемія коронавірусу через, яку світова економіка вже втратила 9 млн. дол., може розпочати глобальну фінансову кризу.

Україна не зможе стояти осторонь від глобальних економічних проблем. Втрачає в ціні нафта, це найбільше падіння з 1991 р. Світові ціни впали на третину, постраждає транспортна галузь, туризм і перевезення.

Потенційно для України першою кризою стане ситуація на митниці буде обмежено видачу товару, який надходить до країни.

Другою кризою, що охопить увесь світ, стане зниження цін на енергоресурси, недорогочінні метали, зернові культури тощо.

Третя проблема – зміна інвестиційних настроїв у світі. Якщо позиція китайського юаню займала більшу частину у світових резервах, у міжнародних розрахунках, то наразі ці процеси можуть призупинитися. Адже частина Китаю у світовій економіці складає 18–20%.

Для України вигідні високі ціни на зернові та метали, а також низькі ціни на енергоносії, оскільки руду та метали ми експортуємо, а нафту – імпортуємо.

Вирівняти і так не просту економічну ситуацію в Україні, де вперше з 2016 р. скорочувався ВВП, покликаний новий уряд.

Яким же є стан речей в державі на сьогодні:

- тільки 2/3 українців (60%) працюються, тоді як 40% жителів України не працюють. Кількість безробітних зросла на 300 тис. осіб;

- в Україні працюють 7 млн. осіб, а пенсіонерів – 11 млн. осіб. Середня пенсія на 1 січня 2020 року – 3082,98 грн., до 40% населення живе за межею бідності;

- хоча з 1 січня 2020 р. мінімальна заробітна плата зросла на 550 грн. – до 4723 грн., після сплати податків вона складає 3802 грн. Прожитковий мінімум не змінився і склав 2227 грн. Для порівняння: у Нігерії мінімальна заробітна плата – 74 дол., в Узбекистані – 21 дол., Іспанії – 1163 дол., США – 1119 дол. За 2019 р. заборгованість зі зарплати склала 3 млрд. грн.;

- вартість споживчого кошика порівняно з 2019 р. збільшилась на 4,9% і склала 1599 грн.;

- незважаючи на те, що українці витрачають на оплату комунальних послуг значну частину свого сімейного доходу (38%), особливо в опалювальний період, все ж найбільшою статтею витрат сімейних бюджетів є витрати на харчування. Українці витрачають на харчування в середньому 42–43% сукупного сімейного доходу. Для порівняння: в Австралії – 7%, в Великобританії – 7,3%, Нідерландах – 8,6%;

- дефіцит державного бюджету – 32 млрд. грн. За 2019 р. на 90 млрд. грн. недоотримано доходів бюджету. У січні 2020 р. бюджет недовиконано на 30%, у лютому 2020 р. бюджет виконано на 93,7%, недоотримано майже 5% доходів;

- промислове виробництво скоротилося на 5%;

- в Україні лише 46 тис. фермерських господарств, в той час як у Польщі – більше 2 мільйонів;

- здійснюється розпродаж державних підприємств: 961 об'єкт заплановано на приватизацію. У ТОП – 10 державних компаній з найбільшим показником чистого прибутку станом на 1 січня 2020 р. входять: «Нафтогаз України» – 24,26 млрд. грн., «Укренерго» – 1,76 млрд. грн., «Укргідроенерго» – 1,19 млрд. грн., «Енергоатом» – 1,11 млрд. грн., «Укрзалізниця» – 1,07 млрд. грн., «Адміністрація морських портів України» – 853,6 млн. грн., аеропорт «Бориспіль» – 792,5 млн. грн., «Укрпошта» - 475 млн. грн., «Укрінтеренерго» – 370,6 млн. грн., «Антонов» – 369,9 млн. грн.[4];

- економічне зростання лише формальне;

- бізнес не має кредитних ресурсів;

- кредити 2015 р. вже подорожчали вище номіналу. Україні не списали частину боргу, а просто відклали його виплату. Парадокс у тому, що чим успішніше розвиватиметься економіка, тим більше Україна заплатить за боргами;

- за рік курс змінився з 28 до 23,5 грн. за дол. Причина – продаж ОВДП нерезидентам. За рік портфель ОВДП, які знаходяться у власності нерезидентів, зріс у 5 разів: з 20 млрд. грн. до більш ніж 100 млрд. грн.. НБУ та Мінфін накинули на шию української економіки петлю у вигляді високої процентної ставки та атипового зміцнення гривні;

- катастрофічне погіршення платіжного балансу;

- протягом багатьох років в Україні існують проблеми у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів; Частка власних податкових надходжень до місцевих бюджетів усе ще залишається малою. Хоча питома вага місцевих податків і зборів у податкових надходженнях, наприклад, бюджету Вінницької міської об'єднаної територіальної громади у 2019 р. порівняно з 2018 р. зросла на 17,0%;

- за розрахунками Мінсоцполітики, до 2028 р. в Україні тільки 45% 60-річних людей зможуть вийти на пенсію вчасно;

Однак, незважаючи на вище викладене, в Україні спостерігається позитивні процеси та зрушення, що дозволяє дивитися у майбутнє зі стриманим оптимізмом. І хоча надії на значне економічне зростання тануть через епідемію корона вірусу в світі збитки можуть сягнути 2,7 трлн. дол. й в Україні зокрема, все ж слід зазначити й акцентувати увагу на такі аспекти:

- Україна посідає 1-е місце з експорту олії – 60% світового ринку, кукурудзи та входить до ТОП – 5 країн експортерів курятини;

- державний борг України скоротився з 384,3 млрд. грн. до 83,5 млрд. грн.;

- за лютий 2020 р. міжнародні резерви України зросли на 0,3 млрд. дол., резерви НБУ перевищували 25 млрд. дол.;

- залишок коштів на єдиному Казначейському рахунку зріс на 5,1 млрд. грн.;

- середня заробітна плата в Україні за 2019 р. зросла на 16,3%;

- НБУ обіцяє знизити облікову ставку до 7,5-8% до кінці 2020 р.;

- у 2020 р. пайовий внесок для житлового будівництва знижено з 4% до 2%, а у 2021 р. впаде до 0%;

- українці можуть скористатися Програмою доступних кредитів під 5–7–9%. У Верховній Раді хочуть підтримати створення Фонду часткового гарантування кредитів. Ці дві Програми можуть стати двигуном для економіки, планується й повне впровадження у квітні 2020 р.;

- мають бути створені умови для розвитку малого, середнього та великого бізнесу, промисловості, мінімізації корупційних ризиків, прозорої податкової системи, ефективної роботи реального сектору економіки, просування української промисловості на міжнародні ринки. Це має бути зроблено у стислі строки;

- вдале розміщення ОВДП та зниження доходності по них сприятиме поліпшенню економічної ситуації;

- Україні потрібно припинити жити за рахунок запозичень і розвивати власну економіку. Пріоритетом діяльності Уряду є Програма розширеного фінансування МВФ. Але сьогодні Україна потребує нового формату співробітництва, користь з якого змогли отримати Грузія, Молдова, Словачія, Південна Корея і Туреччина.

Наслідки глобальної фінансової кризи та епідемії коронавірусу для економіки держави будуть менш відчутними за врахування вищевказаних аспектів.

Перелік використаних джерел:

1. Литовченко І. Л. Трансформація ринку в сучасних умовах переказу до цифрової економіки. Економіка України, 2020, №1 (698), С. 36-47, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.15407/economyukr.20.20.01.036>

2. Барановський О. І. Індикатори фінансової безпеки фондового ринку. Фінанси України, 2016, №5 (246), с. 57-81

3. Дані Державної Казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/monitoring-nadhodzhen-do-byudzhativ-ta-fondiv> ;

4. Повідомлення про публічне представлення інформації про виконання бюджету Вінницької міської об'єднаної територіальної громади за 2019 рік. Вінницька газета 2020, №9 (3471), с. 4-10, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.vin-gazeta.net

5. Дані Інституту статистичних досліджень та економіки знань НІУ ВШЕ.

6. Дані фінансово порталу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minfin.com.ua

7. Дані Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>